

(Global Research, 15.7.2010)

Високо ценим Џозефа Штиглица, јер поседује осећај друштвене одговорности и правде без којих се економисти претварају у чудовишта. Ипак, упркос свим врлинама и Нобеловој награди, Штиглиц понекад омане као економиста. Читаоци моје нове књиге „Како је економија пропала“ видеће да сам га немилосрдно анализирао и критиковао због Солоу-Стиглиц (Solow-Stiglitz) производне једначине која економију води у озбиљну заблуду по питању оскудице природног капитала.

Још један од Штиглицових недостатака, онај који дели са већином економиста, је његова навика да отелотворује тржишну економију. Тржиште је друштвена организација. Резултати тржишне активности одражавају понашање људских учесника на том тржишту. Економисти отелотворују тржиште тако што му приписују понашање, етику и морал

– или недостатак истог – који су својствени људима. У том смислу, Штиглиц људске грешке описује као "неуспехе тржишта", и у својој новој књизи, „Слободан пад“ (

”
Freefall“

) он пита, "зашто тржиште није упражњавало више дисциплине по питању лоше корпоративне управе и лоших субвенција?"

Социјалне институције нису жива бића. Оне не поседују живот и не могу путем поступака својствених људима обезбедити добре исходе.

Либертаријанци такође отелотворују тржиште, али уместо да криве тржишта за људске неуспехе, они тржишту приписују људске врлине, па чак и надљудске врлине производње резултата које људска интелигенција не може побољшати. Економисти "ризик модела" за који је Нобелову награду добио и председник Федералних резерви Алан Гринспен, додељују друштвеним институцијама економску рационалност која превазилази ону којом је обдарен човек.

То изгледа као да се пракса реификовања, отелотворивања тржишне привреде развила као тип жаргона. Згодније је рећи да је тржиште учинило ово или оно, уместо описати

људске интеракције које су произвеле ту последицу. Тржиште је из апстракције трансформисано у облик живота и тиме оно постало актер уместо људи који делују у оквиру дате друштвене институције.

Ако су резултати добри, либертаријанци приписују добре резултате врлинама тржишта; ако су лоши, они за то окривљују људско уплитање - владину регулативу. Економисти Штиглицовог типа - виде то у супротном смеру. Добри резултати су производ регулатива; лоши резултати су резултат дозвољавања тржишту да самостално доноси одлуке.

Начин размишљања који реификује друштвене институције дубоко је укорењен у економској науци. То је извор огромне конфузије и за последицу има дуге и бесмислене идеолошке расправе које Штиглиц назива "борба идеја".

Сасвим је могуће рашчистити ту збрку. Прво, схватити да је слободно тржиште оно у којем цене могу слободно да одговоре на понуду и потражњу. Економисти свих уверења јасно разумеју да фиксирање цене испод цене по којој су понуда и потражња изједначене резултира несташицама. Економисти су ово научили из управљања закупнинама. Фиксирање цена изнад цене по којој су понуда и потражња изједначени резултира суфицитом. Економисти су ово научили из пољопривредних субвенција. Слободно тржиште не значи тржиште на којем људско понашање није уређено регулативом. Слободно тржиште је оно у којем је понуда и потражња дозвољено изједначавање.

Друго, разумети да прописи регулишу људско понашање, а не регулишу тржиште. Чиниоци на тржишту су они које треба кривити за регулаторне прекршаје, а не саму институцију. Регулација тржишта је неопходна због људских грешака, као што су похлепа, превара, немар, а не због тржишних грешака. Регулација је неопходна због људских пропуста, а не због тржишних пропуста.

Треће, схватити да је проблем са регулацијом тај што је спроводе несавршена људска бића. Људске мане не нестају тако што ћете људско деловање пребацити из привреде на владу. Све су шансе да се ти исти недостаци даље погоршавају с обзиром да су одлуке владе често неоправдане. Многи економисти претпостављају да регулатори делују у јавном интересу. Међутим, како нам је на то још пре неколико деценија лепо указао Џорџ Штиглер, још један добитник Нобелове награде, регулатори су сви од реда у

рукама привреде коју би исти они требало да регулишу.

Постоји безброј примера регулатора – штавише, читавих влада – у рукама приватних интереса које би наводно требало да регулишу. На пример, у скорашњем издању „Counte rPunch“-а

(16-30. јун), Џефри Сент Клер детаљно описује инцестуозни однос између владине Службе за управљање минералима и нафтне индустрије. Агенција задужена да регулише утицај експлоатације нафте на животну средину је постала "бирократски фацилитатор крупних нафташа". Отуда еколошка катастрофа у Мексичком заливу, као и катастрофа на помолу дуж крхке обале Аљаске.

Не само то, сами економисти и академици често су у рукама приватних интересних група, претворени у помагаче превараната. У књизи „Како је економија пропала“, оптужио сам економисте да су помагачи у преварама транснационалних корпорација, зато што лажно описују офшоринг послове као плононосан механизам слободне трговине. Попут израелског лобија, корпорације су откриле да новцем могу купити професоре, академска одељења и читаве експертске институте (*a think-tank*), као и новинаре.

Офшоринг претвара плате америчких радника у наградне бонусе за менаџере, капитални добитак за акционаре, и хонораре и истраживачке грантове за економисте, који ће исте одрадити помагањем у преварама.

Проблем са којим се суочава америчка економија далеко је озбиљнији од финансијске кризе услед финансијске дерегулације. Разлог што традиционална монетарна и фискална политика не могу произвести економски опоравак је то што је превише америчке привреде пресељено у иностранство. С обзиром да су радна места променила место пребивалишта, више нема послова чак и под ниским каматним стопама и под заставом велике државне потрошње који би могли да поново упосле раднике. Е то је онај прави 'слободни пад'.

(Превод: Василије Д. Мишковић)